

Με μοχλό τον Αλέξανδρο Παπαναστασίου, στα 1924, η Ελλάδα ανακηρύχθηκε δημοκρατία. Από αντιβασιλιάς, ο Παύλος Κουντουριώτης μετονομάστηκε σε προσωρινό πρόεδρο και παρακλήθηκε να μείνει στο πόστο αυτό, ώσπου να γίνουν οι εκλογές για την ανάδειξη τακτικού προέδρου. Ήταν άνοιξη του 1924. Τον Ιούνιο του 1925, οι εκλογές δεν είχαν γίνει ακόμα. Στις 26 του μήνα, ο Θόδωρος Πάγκαλος ανέτρεψε την κυβέρνηση Μιχαλακόπουλου και εγκατέστησε δικτατορία.

Ο Παύλος Κουντουριώτης εξακολουθούσε να ασκεί τα προεδρικά του καθήκοντα. Η εθνοσυνέλευση δεν είχε λόγο να μη συνεδριάζει (το νέο σύνταγμα ψηφίστηκε στις 10 Σεπτεμβρίου 1925). Η Βουλή συνέχιζε να λειτουργεί. Όμως, στις 4 Ιανουαρίου 1926, ο Θεόδωρος Πάγκαλος βαρέθηκε να κυβερνά «κοινοβουλευτικά», διέλυσε τη Βουλή και κήρυξε δικτατορία κανονική. Διαμαρτυρόμενος, ο Παύλος Κουντουριώτης παραιτήθηκε από πρόεδρος της Δημοκρατίας. Ο Πάγκαλος προκήρυξε προεδρικές εκλογές για τις 4 Απριλίου 1926 βάζοντας υποψηφιότητα ο ίδιος. Χωρίς αντίπαλο, εκλέχτηκε πρόεδρος της Δημοκρατίας. Στις 7 Αυγούστου 1927 κι ενώ βρισκόταν διακοπές στις Σπέτσες, ένα κίνημα οργανωμένο από τον υποστράτηγο Γεώργιο Κονδύλη τον γκρέμισε. Ο Κονδύλης αποκατέστησε τον Κουντουριώτη στην προεδρία της Δημοκρατίας, έθεσε το νέο σύνταγμα σε ισχύ, προκήρυξε εκλογές και παρέδωσε την εξουσία στον Αλέξανδρο Ζαΐμη, πρωθυπουργό οικογενειακής κυβέρνησης (Δεκέμβριος 1926).

Η Ελληνική Δημοκρατία πελαγοδρομούσε, όταν, στα 1928, κάποιος εντόπισαν τον Ελευθέριο Βενιζέλο να κάνει διακοπές στην Κρήτη και τον έπεισαν να επανέλθει στην πολιτική. Ηγέτης των Φιλελευθέρων ποτέ δεν είχε πάψει να είναι. Προκήρυξε εκλογές για τις 19 Αυγούστου με πλειοψηφικό κι έβγαλε μίαν ασύλληπτη κοινοβουλευτική πλειοψηφία:

178 έδρες έναντι 72 όλων των άλλων (εννέα) κομμάτων (από αυτούς, 19 ήταν του Λαϊκού κόμματος, 20 της Δημοκρατικής Ένωσης και πέντε της Προοδευτικής Ένωσης, ενώ οι Ελευθερόφρονες του Ιωάννη Μεταξά έβγαλαν έναν).

Στα 1929, ο Κουντουριώτης εκλέχτηκε κανονικός πρόεδρος της Δημοκρατίας. Ο Βενιζέλος κυβέρνησε απερίσπαστος ως το 1932, οπότε ξανάκανε εκλογές. Πήρε 98 έδρες σε σύνολο 250, ενώ το Λαϊκό κόμμα του Παν. Τσαλδάρη κέρδισε 95. Τα μικρά κόμματα έδωσαν την πρωθυπουργία στον Π. Τσαλδάρη αλλά τον ανέτρεψαν δυο μήνες μετά, στις αρχές του 1933. Ο Βενιζέλος ξανάγινε πρωθυπουργός, προκήρυξε εκλογές για τις 5 Μαρτίου, τις έχασε, γλίτωσε από μίαν απόπειρα δολοφονίας, προσπέρασε ένα κίνημα του Πλαστήρα και είδε τον νικητή των εκλογών (με σχετική πλειοψηφία 118 εδρών στις 248) Π. Τσαλδάρη να

γίνεται πρωθυπουργός.

Όλ' αυτά, ὄξυναν τα πνεύματα. Η εποχή του διχασμοῦ ξαναγύριζε απειλητική: Ο Τσαλδάρης κυβέρνησε ως το 1935, ὁπότε προκήρυξε εκλογές. Ο Βενιζέλος και οι φιλελεύθεροι κήρυξαν αποχή. Ο συνασπισμός του Λαϊκού με το μικρό ριζοσπαστικό κόμμα σάρωσαν παίρνοντας 287 από τις 300 ἔδρες, ενώ, την ἴδια μέρα, στη Θεσσαλονίκη ξέσπασε φιλοβενιζελικό κίνημα, που απέτυχε. Ο Γ. Κονδύλης, που κλήθηκε ν' αναλάβει προσωρινά την πρωθυπουργία, δήλωσε για τον Βενιζέλο:

«Ἐπρεπε να ξέρει πως ὅλες οι μέρες του χρόνου προσφέρονται για να κάνεις κίνημα, εκτός από μία: τη νύχτα των εκλογών».

Η μοναρχία παλινορθώθηκε, ενώ ο Βενιζέλος κατέφυγε στην Ιταλία κι από κει στο Παρίσι, ὁπου πέθανε στις 18 Μαρτίου 1936. Στις 4 Αυγούστου, την ἴδια χρονιά, ο Ιωάννης Μεταξάς επέβαλε φασιστική δικτατορία. Θα χρειαζόταν να περάσουν δέκα χρόνια κι ἕνας παγκόσμιος πόλεμος, ὥσπου να ξαναγίνουν εκλογές στην Ελλάδα.

(Εικόνες, 16.9.2007) (τελευταία επεξεργασία, 7.7.2009)